

MEZŐGAZDASÁGI NÉPOKTATÁS

A GAZDASÁGI SZAKTANITÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Előfizetési díj: Egy évre 8— pengő.
Az előfizetési- és hirdetési díjak a Gazdasági Szaktanitók Országos Egyesülete főpénztárának Törkevére az 54.135. sz. csekkzámlán küldendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ
SZÉP LÁSZLÓ

Megjelenik a szűz hó kivételével minden hétfőn Kiskunfélegyházán. Kiadóhely: Törkevár. Az egyesület tagjai a lapot ingyen kapják.

A lap kiadásáért felel: PIGNICZKY FERENC elnök Szekszárd. Kiadótulajdonos: A Gazd. szaktanitók Orsz. Egyesülete, Szekszárd

Levél a szerkesztőhöz.

Kedves Barátom!

Mindenek előtt köszöntelek szerkesztői tisztaságodban. Örömmel állapítom meg mindenki, hogy lapunk ismét jó kezekbe került.

Az ez év februári és márciusi lapszám vezércikkei, „a gazdasági szaktanitójelöltek gazdasági képzése“, továbbá „növekedéslelektió a gazdasági népiskolában“, valamint a márciusi számban „K. Törkevár“-nek szóló szerkesztői üzenet, mely „szomorú szimptomákkal és saját ügyeinkkel szemben semmivel sem magyarázható nagyfokú indolenciát“ emleget, egy hozzád intézendő elme-futtatásra készítet.

Egy másik régebbi szerkesztői üzenetben azt írtad, hogy szerkesztőnek lenni áldozat. Igazad van, de az élet s különösen a szaktanitói pályán való működés sem egyéb, mint nehéz, fáradságos, idegörlő küzdelmekkel teli áldozat. De szívesen hozta meg minden gazdasági szaktanitó ezt az áldozatot a közért, abban a szent reménykedésben és bizakodásban, hogy mivel becsületes és tiszta szándékkal rögtörtünk, tiszta, konkolymentes magot vetettünk, vetésünket féltő gonddal ápoltuk, magunknak dolgoztunk és arathatunk is.

Bár tény, hogy hiába volt minden jó-akarát és jogosan tölti be fájó érzés a szaktanitói lelkeket, azonban a történetek dacára sem szabad reményvesztettnek és csüggetteggnek lenni, különösen ha figyelembe

vesszük, hogy az eredménytelenség nem csupán kívülről való nyomás és akarat, hanem a szaktanitói státuson belül, részben a változott viszonyokhoz alkalmazkodni nem tudó gondolkodás, — hisz a múlt év népiskolai törvény megalkotása óta 70 esztendő telt el, — részben bizonyos fokú és folyton növekvő közöny, tehát külső és belső hatások eredője.

Nem lehetséges teljes eredményt elérni mindaddig, míg státusunkon belül a tagok egyrésze sok mindenben érthetetlenül és megmagyarázhatatlanul maradt álláspontot képvisel és képtelen belátni, hogy ezzel ők maguk gördítenek elháríthatatlan akadályokat erkölcsi reformkéréseink megvalósulása elé. Mert kérésnek és helyzetnek összhangzásban kell lennie egymással. Szíves figyelmedbe ajánlom lapunk múlt évi február és júniusi számaiban ugyancsak a szerkesztőhöz intézett levelem ismételt elolvasását, azok minden sorát és állítását beigazolták már eddig is és be fogják igazolni az ezután elkövetkezendő események.

Nem lehet a siker reményével folytatni a munkát mindaddig, míg a sorozatos csalódások és négy évtized verejtékkel és pirkadattól a sötétség beálltáig végzett naponkénti munkásságunkkal szerzett tapasztalatokból leszűrt érvekkel megindokolt és felsőbb hatóságaink által méltányolt, teljesített, vagy teljesítésre kilátásba helyezett kéréseink megsemmisülése, — megdöntetlen érvekkel, de mégis küzdelmekkel

keservesen kivívott eredmények elvesztése után még mindig sok az egyesülettel, statussal, lappal szemben fentálló kötelezettségeket nem teljesítő, „semmit sem magyarázható és menthető indolens“ tagok száma.

És most, midőn státusunknak is megvan a maga szomorú Trianonja, ahelyett, hogy egy szívvel, egy lélekkel, egy akarattal így kiáltanánk fel: „Maradhat ez így? Nem, nem, soha!“ — mert mi hisszük a szaktanítóság egyetemének önzetlen és hivatás-szeretetéből folyó, iskolában és iskolán kívül a népies gazdasági oktatást tökéletesebbé és eredményesebbé tenni akaró, tiszta, becsületes és igazságos kérelmeinek győzelmében, — hiszünk verejtékes úttörőmunkánkából kitermelődött és négy évtized tapasztalataiban gyökerező igazságaink feltámadásában, — ismétlem, ahelyett, hogy így kiáltanánk fel, sokan vannak, akik a büntetésnek is beillő nagy lelki megrázkódtatások hatására, a csalódások és mellőzések láttára pesszimiztikusan mindent el akarnak intézni ezzel a kijelentéssel — majd csak kibírom még néhány évig.

Hinnünk kell igazságaink feltámadásában, mert lehetetlen, hogy csak azok hallgattassanak meg, azok elgondolásai érvényesüljenek, akik soha gazdasági népiskolánál nem működtek és annak a szaktanítóságnak kérelmei, mely az önálló gazdasági népiskolát úgyszólván a semmiből, mint speciális magyar intézményt megteremtette, vasszorgalommal önerejéből a mai nivóra emelte és fejlesztette, amelyre büszkén tekintet minden illetékes hivatalos tényező, — képzésének fogyatékoságait szabad idejének feláldozásával önképzéssel pótolta, — „kiállításokon, versenyeken, tanfolyamokon a társadalom minden rétege részéről az elismerés szavai hangzottak felé s annyi kitüntetést és letagadhatatlan dicsőséget szerzett“, — amely folyton előre és felfelé haladt, — működésének eredményei a község gazdasági életében nemcsak bebizonyít-

hatók, de szemmel láthatók és érzékelhetők, — helyét mindenütt és mindenben megállotta, amit felsőbb hatóságai reábíztak, kifogástalanul teljesítette és hajtotta végre, — ismétlem, ennek a gazdasági szaktanítóságnak kérelmei, elgondolásai, javaslatai pedig mellőztessenek, figyelmen kívül hagyassanak, vagy pedig megsemmisíttessenek.

Kérelmeik teljesülhetésének gátló akadálya, mint státuson belüli bajunk az is, hogy mit ér az, ha egy gondolatot, reformtörekvést sokan helyeselnek, annak igazságát elismerik, de nem cselekszenek; hogy pl. amint az iparos és kereskedőtanonciskola tisztán és kizárólag az iparos és kereskedőtanoncok iskolája és nem vegyes tömegoktatást végző ismétlő, úgy az önálló gazdasági népiskola is a kisgazdatanoncok iskolájává tisztíttassék akként, hogy a gazdasági iskolából az oda egyáltalában nem való, annak intenzivebb és emelkedettebb munkálkodását megbénító és lehetetlenné tevő proletar ismétlős elemek eltávolíttassanak és éppen azért egy ilyen tartalmú jól megindokolt felterjesztéssel egyesületünk nem élhet. Holott státusunk ügye addig mindig stagnál, sőt visszafejlődik, míg ez a tisztító folyamat be nem következik.

Ezek a nem gazdatanoncok, tehát egész logikusan nem gazdasági iskolába való tanulók egyszerűen az elemi iskolához utaltatnának és ne aggódjon egyetlenegy szaktanító se miattuk, mert ott az általános (esetleg gazdasági irányú) továbbképzőben a nekik teljesen megfelelő és elegendő iskolai oktatásban részesülnének.

Ugyanakkor az önálló gazdasági népiskola az iparos és kereskedőtanonciskolához hasonlóvá válván, szakiskola jellege élesen és mindenki által érzékelhetően és kétségbevonhatatlanul domborodnék ki és minden ismétlős szinezettől megszabadulván, valóban a népies és kötelező gazdasági szakoktatás iskolájává alakulhatna át.

Hát nem kifogásolható-e és nem-e visszatetsző az is, ami szintén a vegyes ballasztnak, intézményünket lefelé húzó pro-

letár ismétlős tanulóanyag bentlételének, eme egészségtelen állapotnak folyománya, hogy az elemi iskolai értesítőkönyv ismétlős rovatába kell bejegyezni osztályzatainkat? Aki ezt testi és lelki izgalom és felindultság nélkül tudja megcselekedni, ha volna olyan szaktanító, akinek önérzete ez ellen nem tiltakozik, természetesnek találja, felette napi-rendre tér, vagy észre sem veszi, az se a mai állapotok, se sorsa miatt ne panaszkodjon!

Össze nem egyeztethető gondolat tehát, amint a tények és a szemünk előtt lejátszódtott események beigazolták, főiskolai képzésért és egyéb reformokért harcolni és ugyanakkor a proletár ismétlőhöz és ismétlősökhöz görcsösen ragaszkodni. Ez éppen úgy fest, mintha a szaktanítóság deréktól felfelé a legkifogástalanabb úri eleganciával, deréktól lefelé pedig póriasan öltözködne. Éppen így nem fér össze a főiskolai képzés és proletár ismétlős tanulóanyag.

Mindezekon kívül a gazdaközönségnek megvannak a maga igényei nemcsak gazdasági, hanem társadalmi vonatkozásban is azon iskolával, az odajáró és ott található növendékkörnyezettel és az iskola tanerőivel szemben, mely tényezők együttesen gyermekeit, akik megmaradnak szülőik ősi foglalkozása mellett, nevelik, oktatják és jövő élethivatásukra előkészítik. Ezért kerül sok kiszegző növendék, úgy fiú, mint leány, a polgári iskolába és így kényszerül a más célkitűzésekkel létesült polgári iskola, igen okosan és ügyesen alkalmazkodni tudván a felmerült és változott életigényekhez, kiszegzőkhez és kívánalmakhoz, minél nagyobb és nagyobb súlyt helyezni az elméleti és gyakorlati gazdasági oktatásra.

És ha a szaktanítóság továbbra is görcsösen ragaszkodik a proletár ismétlősökhöz s ezek nélkül gazdasági iskoláját elképzelni sem tudja, ne csodálkozzék senki,

ha sorsunk mostoha és kérelmeinket, reformtörekvéseinket ködös elgondolásoknak tartják.

Sokan gondolkodnak úgy a biztos állásban levők közül, nem törődöm én semmivel, az a fontos, hogy meg lehet belőle élni. És ha valaki sok mindent nem szeret benne, legfeljebb gyermekét egyelőre szimpatikusabb életpályára neveli.

A gazdasági szaktanítóság zömét azonban éppen az jellemezte a múltban és jellemzi, de kell is, hogy jellemezze a jelenben is, hogy soha ily alantasan és anyagi-
asan nem gondolkozott, hanem minden erejével és törekvésével azon volt, hogy felsőbb hatásainak kötelelességszerűen tudomására hozza képzésének és iskolájának fogyatékosait, bajait és hiányait, kizárólag az intézmény iskolán belüli és iskolán kívüli kitűzött céljainak minél tökéletesebb és eredményesebb betölthetése végett, aminek nem a gazdasági szaktanítóság, hanem a haza, a nemzet, a gazdasági társadalom és a magyar közgazdaság venné és látná hasznát.

Hasson tehát át minden egyes tagot az a vitán felülálló abszolút igazság, hogy a gazdasági népiskolai növendékek szelekciója, a proletár ismétlősöktől való megszabadulás sem tekintélybeli, sem más erkölcsi vagy anyagi kárt nem hoz státusunkra, intézményünkre. Ennek tudatában lépjen mindenki az aktivitás terére, mert ha valaha, úgy ma feltétlenül szükséges egysületünk vezetőségének háta mögött egysületünk felsorakoznunk. Minden tagnak egysületünkkel szemben fentálló kötelezettségeit a legteljesebb odaadással, fokozott és hatványozott mértékben kell teljesítenie, hogy a vezetőség önérzetes cselekedeteinek, fellépésének nagyobb súlya legyen, de egyben ne lehessen semmi belső akadálya.

Barátod és híved: *Király Ferenc.*

Kiállítási beszámoló.

A március 17—22.-én lezajlott „Országos Mezőgazdasági Kiállítás és Vásár“ fantáziát meghaladó méreteivel és gazdagságával az egész világ előtt demonstrálta a magyar erő kimeríthetetlen forrásait, mezőgazdasági kulturájának magas színvonalát és haladó munkásságának kézenfekvő, gyönyörű eredményeit. A jövőre hitet, reményt merítve, a világ felé büszkeséget sugározva szemléltette minden jó magyar az élet eme megnyilatkozását, bebizonyították látva, hogy nem tartozunk az utolsó nemzetek közé, de helytállunk azoknak első soraiban is.

Kötetekre menő ismertető megírására adott bő anyagot e kiállítás, mi azonban e beszámoló kereteiben csupán az önálló gazdasági népiskolák szereplését fogjuk össze nagy vonásokban, hogy nyomot hagyjunk ama áldozatos ténykedésnek, mellyel ez iskolatípus előrevizsi a mezőgazdasági népoktatás nagyszerű elgondolásait.

A nagytribün közelében impozáns méreteivel és homlokzatával szembeötlő vadász-pavillon árnyékában igen szerény külsővel húzódik meg az önálló gazdasági népiskolák kiállítási csarnoka, nem nagy bizalmat keltve az előtte elmenőben. Egy pillantás azonban a csarnok belsejébe felvillanyozó hatást vált ki és megállásra, közeledésre ösztönöz.

A bejáratnál balra és körben 14 iskola, a középrészen körben 4 iskola állította ki anyagát igen megkapó összhatással és tagadhatatlan belső értékkel.

1. **Dunaföldvár** nyitja meg a sort. Népművészeti kézimunka-kollekció kifogástalan összeállításban, igen érdekes és a szövést folyamatszerűen szemléltető képek, két nagy táblán a különböző szövésminták apró darabjai, kétoldalt gyümölcs-, befőtt- és boroskosarak, középrészen házikészítési nagy magyarbaba, jól sikerült kerti bútordarabok, raffia varrókosár és virágállványok mutatják az iskola sokoldalúságát.

2. **Berettyóújfalú**-i iskola hatalmas és szinte művészi grafikonban szemlélteti az iskola jövedelmeinek eredetét, felhasználását, tisztajövedelmét és élénken domborítja ki autarikus munkáját. 2 darab gazdaságberendezési terepasztala szembeállítja a helyes, okszerű és jövedelembiztosító berendezkedést az egyoldali, bizonytalan berendezéssel.

A növendékek fogalmazási dolgozatai izléses kötésekben az önálló, gazdaésszel gondolkodást és gyakorlatiasságot tanúsították.

A bejárat előtt elültetve mintaszerűen alakított törpe- és magastörzsű csemeték az iskola immár híres faiskoláját igazolták. Kézimunkaanyaga komoly munka eredménye.

3. **Szeged—Szatymaz.** Alapos pomológiai csoport, ami mellett szól, hogy az iskola jól fogta fel hivatását a szatymazi gyümölcs-vidéken. 3 táblázaton sorakoztatja fel a környék gyökér-, törzs- és ágbetegségeit igen jellegzetes gyűjteménnyel és számos éles képpel.

A levélbetegségek üvegekben preparálva könnyen felismerhető és össze nem téveszthető módon mutatkoznak igen értékes gyűjteményben.

A gyümölcspenész, almamoly, kaliforniai pajzstetű gyümölcsön és ágon természetben nyert bemutatást gondos előkészítésben.

A zacskózott gyümölcs kiváló példányai kandiálták ki a feltépett zacskókból az eljárás tömör utasításait tartalmazó címkék mellett.

Befőtt- és egyéb konzerv-kollekciója általános feltűnést keltett és bizonyára sok jó háziasszony, de még konzervgyáros is mintát vett arról. Hasonló érdeklődéssel találkozott több kiállított aszaltványa is.

Új elrendezéssel — üveg alatt, keretben kifizítve — mutatta be népművészeti kézimunka mintáit.

4. **Kiskundorozsma.** Jonathán és Szercsika almái szállításra előkészítve igen szépen mosolyogtak. Stockeraui óriási rózsaburgonyája feltűnést keltett, nem kevésbé volt jó Gül-Baba, kifli- és őszi rózsaburgonya csoportjai. Befőttökkel és igen szép téztafélékkel szerepelt. A „Rádly“ sajt, mint az iskola speciális terméke különleges munkáságról tanúskodott.

5. **Jászberény.** Kézimunka csoporttal jelent meg érdekes, tetszetős, hangulatos egybeállítás.

6. **Mezőberény.** Vásznon és kötött női felsőruhamintái praktikus kézimunkaoktatást mutattak. Igen szép, lédús besztercei szilva aszaltványa értékes és kívánatos volt. Gondos munkával szerkesztett iskolatérkép szemléltette a terület jó beosztását,

7. **Mezőtúr** először szerepelt ilyen kiállításon. de hozzáértő kezekre vallott férfi háziipari anya-

gának ügyes elrendezése. Befőttjei, tésztái jó hatást keltettek.

8. **Debrecen II.** A III. leányosztály saját készítésű egyenruha csoportja előrehaladott, fejlett kézimunkaoktatás eredménye. Ugyanez látszott a kenyérsütést minden fázisában — a liszt szitálástól a kenyérmosdatásig — bemutató 23 magyar háziasszonybaba felöltöztetésén is, amit a leány-növendékek végeztek általuk varrott ruhákkal.

Egyik sarokrészen jó elrendezéssel miniatűr méhészeti berendezés, különböző méhlikások, felszerelési tárgyak és méz kollekció foglalt helyet általános érdeklődést keltve. Igen tanuságos két grafikon tüntette fel az iskola tanulólétszám változását és termés eredményeit.

9. **Nagykörü.** E két tanerős iskola, a zajosabb világtól távol, igen figyelemreméltó kulturális munkát végez és ennek érzékelhető jelét adta kiállítási csoportjával.

Női felsőruhái, disz munkái általános tetszést arattak. Buza és tengeri kísérleteinek eredményét szép kalász-, cső- és magmintái igazolták. Almacsoportja, szemelt rizling-, muskotály-, oportóborai, alma-, ringló és cseresznyepálinkái, borpárlatai megkapó csoportosítással vonták magukra az érdeklődést.

10. **Moson.** Méhészeti felszerelés és termékek, mag- és tengeri csögyűjtemény (mellyel Magyaróváron díjazva szerepelt); a tojásfejlődés és magcsírázás, a különböző kézimunkaminták miniatűr mintái keretekben meglepő hatásúak voltak. Baromfimodelljei elevenné tették a csoportot. Vetésmetszetek a növények fejlődési fokozataival, valamint a grafikonok tanuságosak voltak.

11. **Hatvan** összehasonlítást mutatott be csoportjával a régi és mostani hatvani népművészet között. A motívumok finom változatai fejlett ízlést árultak el. A nagyobb anyag ügyes elrendezéssel figyelemreméltó csoportot alkotott és a szemlélők tetszésével találkozott.

12. **Komádi** eleven erővel mutatta be azt az áldásos munkáját, melyet a gyümölcsöskártevők elleni védekezés megszervezésével az egész község-határ területén kifejtett. E térkép nagy területeket emelt ki, ahol az iskola irányítása mellett folyik a rendszeres permetezés sejt felszereléseivel és anyagával, melyet minimális díj ellenében bocsájt rendelkezésre. Szép Jonathán-kosár mutatta is ennek eredményét.

Négyméter magas kenderkötegek az intenzív mezőgazdálkodást is igazolták. Kézimunka csoportosítása is szép volt.

13. **Hajdúszoboszló** kézimunkacsoportja mellett bemutatta az aranykalászkoszorút nyert F 481-es buzáját, ami nemcsak termésátlagával, kalászával, de nagy sikértartalmánál fogva is első helyre tétetett a buzaversenyen. Érdekes és tanuságos grafikon mutatta be a csapadék és termés-eredmények kapcsolatát, nem csekélyebb érdeklődést keltve két gondos talajszelvényével és újrendszerű szénapajtamodelljével.

14. **Monor** beváltotta a hozzáfűzött reményeket. Az iskola sokirányú foglalkozása a kiállítási csoportokban szinte szemünk előtt folyt le, elevenedett meg. A konyhakerti-, faiskolai-, baromfiudvari-, serréstenyésztes körüli-, gazdasági belső-ségi munkák külön-külön kis terepasztalon a szabás-varrás, tejkezelés, a háztartási-, háziipari- és tantermi foglalkozás természetűen elrendezve mutatott be.

Termésátlag grafikonja összehasonlítást eszközöl az országos átlagokkal, bevételi-, kiadási-, tisztajövedelmi és napszámkimutatása a legintenzívebb gazdálkodás nyomait mutatják.

15. **Gyöngyös.** Magyaros kézimunkacsoportja igen jó hatású volt. Fehérvessző munkái, gazdasági és lakásdíszítő fafaragásai erőteljes háziipari foglalkoztatást árultak el.

Rizling, kövidinka, szlankamenka és vegyes bora általános tetszést aratott és több tételben eladást is eszközölt.

16. **Cegléd** csupán női kézimunkával szerepelt. A felhozott anyag finom ízlésű elrendezése, változatossága szakavatott kezekre vallott. Perzsaszőnyegek, gobelinek, fehérneműek és díszpárnák alkották e csoportot.

A csarnoki kiállításon szereplő 16 iskola úgy anyagával, mint elrendezésével teljes joggal és nem kisebb sikerrel foglalt helyet a nagy bemutaton.

Országos egyesületünk elnökségének fáradságot nem ismerő, körültekintő munkássága lehetővé tette a kiállítás zavartalan megrendezését úgy, hogy már 16.-án délben teljes képet mutatott az és megejthető volt az egyes csoportok bírálatára.

Az idei kiállításunk csoportjait két bírálóbizottság vizsgálta át. Az OMGE — a multak tapasztalatai nyomán — érdemesnek tartotta e csarnoknak három díjjal való kitüntetését.

E bírálóbizottságban működött:

Dr. Czettler Jenő
Dr. Éber Ernő
Dr. Józsa Béla
Dr. Kégl János
Róthmeyer Imre

Jegyző: Suhajda Tibor

A Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesülete ugyancsak három díjat ítelt, mely bíráló bizottság tagjai voltak:

Belle Lajos
Géher Lajos
Pigniczky Ferenc
Schill János
Szép László

A bírálatok megejtése után a kiállító iskolák a következőképpen soroltattak:

1. Pigniczky vándordíjat	Szeged—Szatymaz
2. Az OMGE I. díját	Moson
3. „ II. díját	Monor
4. „ III. díját	Debrecen II.
5. A GSzOE I. díját	Nagykörtű
6. „ II. díját	Berettyóújfalu

nyerte el.

A baromfibarokban is találkoztunk iskoláinkkal, bár a régi arányoknak csak egy kis töredékét láttuk.

Csongrád javított magyar kendermagos tyúkjait két I. és két II.; kacsáit II. és IV. díjjal tüntették ki.

Tóváros magyar kendermagos tyúkokkal I. és két II. díjat kapott.

Szekszárd javított kendermagos tyúkjai I. II. és III. díjat kaptak.

Az egész szaktanítói kart osztatlan örömmel és büszkeséggel töltheti el szekszárdi iskolánk nagyszerű szereplése. Egy két éves zsemletarka üszőt és egy 1.5 éves meggy-piros-tarka bikát állított ki, amivel élénk bizonyosságát adta annak, hogy e téren is példát tud mutatni a kisgazdátársadalomnak. Az üsző I. A) díjat, az OMGE nagy alabástrom serlegét, a bika III. díjat nyert és ez utóbbi a vagonból kilépve 1400 P-ért cserélt gazdát, az üsző 1200 P-re értékeltetett és ennyiért vette meg Fáy László gróf.

Kiállítási csarnokunkat felkereste nagybányai vitéz Horthy Miklós, Magyarország kormányzója és felesége, akiket dr. Damjanovich Lajos osztályfőnök és Pigniczky Ferenc egy. elnök fogadott és kalauzolt. Hosszú, részletes szemlélet és magas elismerésük nyilvánítása után távoztak kíséretükkel.

Dr. Czettler Jenő közg. egy. tanár, egyesületi diszelnökünk bár a bírálóbizottság munkájánál minden csoportot átvizsgált, másodszor is megjelent és alapos szemlélet tartott. Dr. Damjanovich Lajos osztályfőnökünk elragadtatással nyilatkozott a kiállításról, úgyszintén az OMGE is és általános volt a vélemény, hogy az Önálló Gazdasági Népiszkolák kiállítása örvendett a legnépszerűbb látogatottságnak.

Az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület“ által megrendezett „Országos Mezőgazdasági Kiállítás“ keretei évről-évre szélesednek, fénye emelkedik s úgy anyagi, mint erkölcsi sikerei szinte felbecsülhetetlenek. Összehasonlítva az 1910-es évek „Tattersaal“-i méreteivel, két teljesen különálló világot látunk.

Elégtétellel állapíthatjuk meg, hogy az „Önálló Gazdasági Népiszkolák“ igen-igen szerény anyagi viszonyaik mellett, — de azt lelkesedéssel, szorgalommal pótolva — lépést tartanak a haladással, emelt fővel folytathatják a jó utat, melynek rögei, akadályai lassan talán elsimulnak. —p.

Egy kis statisztika.

Az 52 önálló gazd. népiszkolában az f. tanévben 1936 december 31-ig 10670 fiu, 13294 leány, összesen 23964 tanuló iratkozott be. E létszámból kimaradt, felmentetett és másiskolába ment 1760 fiu, 1616 leány, összesen 3377 tanköteles, vagyis beiratkozottak 14.1 %-a. Tényleges tanuló tehát 85.9 %, vagyis 20587 feljáró növendék. Egy-egy iskolára átlag 395 tanuló jut. Az átlagszámot 22 iskola haladja túl, 30 iskola pedig nem éri el.

Az iskolákban 92 férfi és 103 nő, összesen 195 tanerő végzi a tanítást. Egy-egy tanerőre átlagban 105 növendék jut. E számot 27 iskola tanerői túlhaleják, mert 125—150 tanuló is oktat egy-egy tanerőjük. A 105-ös létszámot 25 iskola nem éri el. Legtöbb tanítványuk a debreceni iskoláknak (927, 960) van, legkevesebb Kiskundorozsmán iratkozott be.

Az iskoláknak 125 tan-, 36 munkatermük és 37 háztartási konyhájuk, összesen 198 oktatási helyiségük van, amelyből egyre-egyre kikerekítve 4 helyiség jut átlagban. A 198 oktatási helyiségből 187 saját, 11 helyiség pedig bérelt, illetve kölcsönként tanterem.

Tanügyi épülete az iskoláknak 236, a gazdasági épületek száma pedig 406. Így az önálló gazd. népiszkolák 642 különféle épülettel rendelkeznek.

Az iskolák 1650 kat. hold és 160 □ öl gya-korlóterületéből csak 1221 kat. hold és 697 □ öl a saját, telekkönyvezett földbirtok, míg 428 kat. hold és 1063 □ öl bérelt föld. Bérlettel 16 önálló gazd. népiszkola foglalkozik.

ISKOLÁINK ISMERTETÉSE.

24. KISKUNFÉLEGYHÁZA.

1908-ban mondotta ki a város parlamentje, hogy feliratban kéri a kormányt egy olyan gazdasági iskola felállítására, mely 40,000 lelket számláló, kimondottan kigazda és földműves lakosságát gazdasági ismeretekkel látná el és ezzel elősegítené e népréteg kulturális haladását és 70,000 kat. holdat kitevő határának jobb, okszerűbb, jövedelmezőbb kiaknázását. Szükségét érezte ennek a város annál is inkább, mert e nagy alföldi centrum öt irányból összefutó vasuti és még több irányú műút hálózata mellett nem mutatta a kívánatos és lehetséges fejlődési tempót, sőt a legközelebbi városok nagyobbarányú előretörése következtében stagnálást, visszaesést mutatott.

A kitűzött cél elérésében akadályozta nagy szegénysége, merthiszen a közbirtokosság felosztása után a temetőknél és városszéli u. n. Nyomásokon kívül nem maradt birtokában úgyszólván egy talpalattnyi föld sem. 1912-ben mégis odajutott az iskolaszervezés ügye, hogy 20 kat. hold biztosítása és 15,000 korona államsegély mellett az építkezési és beruházási költségek bizonytalan előirányzása után a kultuskormány kinevezte az iskola első tanerőit Asztalos Lajos és Dezső Jolán személyé-

ben. Az iskola oktató munkája épületek hiányában csak minimális mértékben folyt állandó költözködés, hányattatás mellett, míg gazdálkodása felszerelés nélkül meg sem indulhatott, sőt 1915-ben még az átadott 20 kat. holdat is visszaadta az iskola a városnak, ami ezután rokkant- és tisztviselő-kiskertek célját szolgálta. 1920-ig változatlan szomorú viszonyok között folyt az iskola élete, amikor a főhatóság László D. Béla után Szép Lászlót állította az iskola élére, egyuttal kiegészítve a tanszemélyzetet Dóczy Franciska, majd Mihalik József kinevezésével. A földterület fokozatos visszaszerzésével és a legszükségesebb felszerelés összeállítása után a gazdálkodás megindulhatott, az iparostanonciskolában 4 tanterem délelőtti használhatása által az oktató munka is normális mederbe terelődött és az addigi 16—60 tanulólétszám 160-ra emelkedett.

A 8 év alatt kialakult antipátia azonban csak nagy erőfeszítések után engedett. A kölcsönkért eke és 2 honvédlő, hitelezett vetőmag és a tanszemélyzet fizikai munkája tette lehetővé a vékony anyagi sikert, aminek nyomán csigalassúsággal szaporodtak az erőforrások, melyek behasználásával zavartalaná-

Iskola és igazgatói lakás.

A gazdaság belsőége.

vált fokozatosan a gazdálkodás úgy az állatállomány, mint a felszerelés kiegészülésével. A tanügyi építkezés és felszerelés azonban csak 10 évi taposás és kilínéselés után 1930-ban nyerhetett befejezést, amikor is elkészült az igényeknek provizórikusan megfelelő 4 tantermet, háztartási konyhát és irodákat tartalmazó iskolaépület és mellette különállóan a gazdától lakás.

Kezdetben rövidebb-hosszabb szolgálatot teljesített az iskola Jersa és Sonkovics Izabella, míg az iskola megalakulása után dr. Horváthné Kovács Flóra, Sonkovics Zoltán Erzsébet, dr. Bencsikné Csukás Margit és Csikó Iléna is voltak a tantestület tagjai. Igény szerinti átalakítások az immár 6—700-ra emelkedő növendék oktatását modernül berendezett tantermekben.

K. Molnár Jenő beosztása alatt állandóan betegeskedvén, őt a később tragikus körülmények között elhalt Papy Pál helyettesítette 1 évig, majd Vásárhelyi Sándort 4 évi működés után Székely Ferenc váltotta fel. Dr. Bencsikné nyugalomba vonulta után Forgách Sarolta lett utóda. Dr. Horváthné áthelyezése után 4. évig csonka tantestülettel működött az iskola, Székely helyébe Bakos Ferenc került, míg a folyó tanévben betöltött 5. állásra kinevezett Tárczy Erzsébet, majd Schaffer Ilona állásaikat nem foglalták el és arra a harmadik kinevezett még nem jelentkezett. Jelenleg is tehát

az iskolánál 4 tanerő működik, ami a 12 osztályra csoportosított 640-es tanulólétszám ellátására elégtelen.

Az elméleti oktatást nagyméretűben megkönnyíti a külön teremben elhelyezett gazdag gyűjteményes szemléltető anyag a falakat mennyezetig borító üvegszekrényekben elhelyezve, de a tantermek és az azokat átfogó folyosó faait is megtölti az. A tantestület által készített anyag több ezer darabot számlál, melyek között helyet foglalnak: talajminták, szelvények, mag, kalász, gyümölcsgyűjtemény, növény- és állatkörtani preparátumok, háztartási, háziipari, női kézimunka kollektívák, mezőgazdasági terményeket feldolgozó gyárak gyártási folyamatai és azoknak a gazdaságot érdeklő hulladékai és melléktermékei, növénybiológiai csoportok, rovargyűjtemények, gazdasági gépek, eszközök modelljei, grafikonok, képek stb. Az iskola ily irányú munkássága tovább folyik addig, míg minden tanítási egység bőséges szemléltetés mellett lesz adható és az érdeklődő gazdák minden kérdésükre bemutatható választ kapnak.

A tanügyi épületeket 1·5 kat. holdas park övezi, ahol helyet foglalnak a vidéken termelhető virágok, cserjék és fák megfelelő szemléltető elrendezésben. E park összes munkáit a növendékek végzik a szorgalmi idő alatt, télen pedig a madár-ételezők körüli munkák is az övék.

„Csöre” berkshire anyakoca.

Nagyobbrészt tanügyi célt szolgál az iskola 20 méteres üvegháza, melyben 4000 cserép különböző növény és virág foglal helyet, felváltva 8—10 leány növendék gondozásában. Közeljövőben a kötéshöz szükséges zöldanyag előállításával foglalkozik az üvegház, mert ez mutatkozik legjövendőbbnek szobanövények hajtatása mellett. Fűtésénél igen jó szolgálatot tesz a mezőgazdaságban termelt ricinus szár kiadós parazsával.

Kerti telepén szőlő, faiskola, gyümölcsös, konyhakert és kísérleti telep foglal helyet.

A szőlő felerészben csemege, másik fele bortermő, de ez utóbbi fele is átoltással csemege lesz a jövő évben. A szőlőfajták bemutatására szolgál a gyümölcsös két fasora között elhelyezett 75 fajta (minden fajtából 3—3 tő), melyek természetüknek megfelelő metszésben részesülnek. A szőlő főjövendelme a vessző- és a csemegefélék értékesítéséből kerül elő, míg a bor csak másodrangú bevételt jelent és inkább csak demonstratív szerepet tölt be.

A gyümölcsös ma már 6 éves, a múlt évben adta az első számottevő jövedelmet és a jövő reménysége. Magas és alacsony törzsű sorok váltakoznak 2 sor törpe őszibarack és 1 sor törpe almával. A magastörzsűek 50 százalékban rózsabarackok. A fák jó fejlődést mutatnak, a cseresznye és körte azonban nem mutatkozik hosszú

életűnek. A tőtávolságokat felváltva ribizli és málna bokrok töltik ki.

Faiskola mindössze 400 n.-öl és csupán a házi szükséglet kielégítését szolgálja a növendékek gyakorlati képzése mellett, feleslegei kiosztásra kerülnek és alig számottevő eladásra.

A város 12 kat. holdas faiskolát tart házi kezelésben, ami mintaszerű és haladó befolyást gyakorol az egyébként elhanyagolt határbeli gyümölcsösökre. Az iskola a jövő évtől kezdve csupán törpe fák nevelését irányozza elő arra való tekintettel, hogy az utóbbi időben nagyobb kereslet mutatkozik e fakkal szemben és a városi faiskola nem foglalkozik ezek előállításával.

A konyhakert nem jövedelmi forrás, csupán bemutatásra szolgál. Terményeit a tantestület helyben vásárolja. E célra nem kimondott méreteken a gyümölcsös és a faiskola pihenő táblái szolgálnak.

A mezőgazdasági terület 14 kat. holdat foglal el, negyes forgóban kihasználva. Takarmányok közül igen jó eredmény érhető el az őszi keverék termesztésével, amiben pannonbükköny, szöszbükköny, őszi borsó szerepel négy szelvényben őszi búzával, rozssal, őszi arpával és őszi zabbal. Ilyen összeállításban hosszú ideig tart a zölden etethető takarmány és minden szelvény fele télire tárolható. A takarmánytermelés arányait nagymér-

tékben emeli a tarló-vetés és a 2400 n. öles lucernás, ami átlag 4 kaszálást ad, az első kaszálás árpaszalmával rétegezve kerül a szérúsbe.

Az őszi tábláját a Bánkúti 1201-es buza foglalja el. Maximális hozama 19.33 q volt, átlaga 14.46 q.

Kapásokból sárga olajbogyó takarmány répát, Fleischman aranysárga tengerit és ricinust (zártokú sangvineus) termel. 4 soros tavaszi árpa, 6 soros őszi árpa és őszi cigányzab teszi teljessé a forgót.

Tarlóvetésként cukorcirok és tengeri keverékben ad bő csalamádét és nagyobb darabon fehér köles szerepel, amiből a 16 q-s magtermés nem ritka.

I kat. holdnyi rétje egy gyenge kaszálást és ősszel gyengébb legelőt ad.

A szántó talaja laza és középkötött vályog, foltokban agyagosabb és szikes. Igen változatos, nincsen egy holdnyi egynemű darab. Az egész területet egy magánhasználatú út osztja ketté, melyre merőlegesen állanak a táblák, középrészen foglalva helyet a belsőség, ahonnan a csölyosi marhahajtó és a szegedi nemzetközi betonutra van kijárás. A négyszögben körül épített udvar és szérús a kis birtok magja. Épületei körül a két lakásos cselédház cca 60 éves, jókarban levő, padolt szobákat és egy legénylakást tartalmaz megfelelő mellékhelyiségekkel. Az iskolaterület átvételekor csupán ez épület állott. A gazdaság jövedelmeiből fokozatosan épült a 7 számos állatra szóló istálló, takarmány előkészítő kamra, szerszámkamra és rekeszes hambárt záró épület, a 4 kutyakút, kifizetés sertés- baromfiól, az emeletes gép-szín és lábas szénapajta, tengeri góré, cseléd sertésöl és két nyitott szín, trágya és komposztelep.

A szántó hozama az állattenyésztésen keresztül értékesül, sőt évenként 1000—1200 pengő értékű póttakarmány kerül a gazdaságba. Állattartása erős és így trágyatermelésével az elhasznált talajert könnyen pótolja. 3 darab 16 literes hazai pirostarka tehén, 2 borjú a rendes marha állomány. A borjak részben 100—110 kg-os korukba adatnak el, részben felnevelődnek. A tejet közeli vevők fogyasztják, most 14 filléres áron, házhoz szállítva.

Két Noniusz igás kancát tart az iskola, melyeknek szaporulatát 5 éves korukban a múlt évben adta el.

Sertésállománya tisztavérű berkshire, melynek szaporulata mint tenyész anyag értékesül a mai sertésárak mellett igen jó áron. Nyolc hetes malackorban 25 P darabja és a kocmalacok már előjegyzésben fogynak el. A múlt év nyarán 14 darab 6 hónapos herélt, mint sonkasüldő, átlag 80 kg-os kelt el, amikor is a választási súly 34 pengővel értékesült. A 10 napi mérések folyamán 30, 32—34 volt a takarmányértékesítési százalék. A jó takarmány értékesítőképeséget tanúsítja a „Csöre“ nevű anyakoca, amely napi 1.5 kg buza-korpával tartja fenn az állandó 250 kg élősúlyát.

Baromfiak közül ma csak javított magyar kendermagos tyúkokat tart, sok-sok kísérletezés után abban a meggyőződésben, hogy viszonyaink között ennek a tartása a legrentábilisabb.

Gazdasági felszerelése megüti az átlagot, bár még mindig mutatkozik hiány adott esetekben e téren, különösen ha a mintaszerűség követelményét vizsgáljuk. E tekintetben a jövő még sokat javíthat.

Az iskola főfeladatai közé sorozza a gazdaközönsséggel való szoros kapcsolat kiépítését. Ily irányú munkásságát célozzák a téli hónapokban délutánonként felnőtt gazdák részére tartott tanfolyamok, melyeken 35—45 ifjabb, öregebb komoly gazda hallgatja a mező és kertgazdaság csaknem minden ágából összeállított tanmenet-szerű anyagot és az általuk felvetett kérdések fejtegetéseit; terményeinek nagyobb része egyszerű csere útján a gazdákhöz kerül vetőmag céljaira; sertésszaporulata mint tenyészanyag a gazdák között fogy el legtöbbször már előjegyzésben; tenyésztojás, vérfelfrissítő anyag tekintetében jó forrásnak tartják az iskolát, egyes gépek, eszközök kölcsönzésével, több esetben azok beszerzésére és állandó használatára inspirálta őket; tanácsokért, tervekért bizalommal fordulnak az iskolához; peres ügyekben előszeretettel nevezik meg a tanterület tagjait szakértőként, vagy készséggel járulnak hozzá azoknak a bíróság részéről történő ki nevezéséhez; különböző gazdatársadalmi szervezetekben, szövetkezetekben, az iskolán kívüli népművelésben élénk tevékenységet fejtenek ki.

A célkitűzés teljes eredménye azonban kívánatosá teszi a nagyobb munkaerő feletti rendelkezést, a hivatali és egyéni gondok, terhek csökkentését és az ideálokba vetett hit megerősítését.

A Magyarországi Tanítók Eötvös-alapja pályázatot hirdet:

- a) több jutalomra;
- b) több segélydíjra;
- c) a budapesti tanítók házában létesített s az alábbi c) pontban felsorolt helyekre;
- d) a Péterfy Sándor Leányotthonban létesített s az alábbi d) pontban felsorolt helyekre;
- e), f) a Keszthelyi Rákos István Fiuinternátus és Üdülőház alább e) és f) alatt részletezett helyeire;
- g) több árvanevelési segélyre.

Az Eötvös-alap elnökségéhez intézendő jelentkezések, az illetékes tanítóegyesületek útján, legkésőbb folyó évi május hó 31-ig küldendők be (Budapest, VIII., Szentkirályi utca 47.) Később érkező jelentkezések csak kivételes esetben vehetők figyelembe. Minden folyamodványhoz a kérelmező nevére pontosan megcímzett (név, lakóhely, megye, utolsó posta) és az okmányok ajánlott visszaküldésére kellően felbélyegzett, megfelelő nagyságú borítékot kell csatolni.

a) Jutalomdíj.

adományozásáért azok a tanulók jelentkezhetnek, akik a polgári, vagy középiskola IV. osztályát már az 1935—36. évben, avagy régebben jó sikerrel elvégezték és jelenleg ez iskolák magasabb osztályaiban tanulnak, avagy a tanítóképzőintézetben, akadémián, egyetemen folytatják tanulmányaikat. Pályázhatnak azok is, akik oly tanintézetekben tanulnak, amelyek a felvételhez a közép- vagy polgári iskola négy alsó osztályáról szóló bizonyítványt követelik.

Jutalomban csak az részesülhet, kinek atyja (anyja) legalább tíz év óta tagja az Eötvös-alapnak.

A jutalomdíjért jelentkezők mellékelni tartoznak: 1. az 1935—36. évről szóló végbizonyítványukat; 2. az 1936—37. évről szóló iskolai félévi értesítőjüket; 3. az illetékes tanintézet tanári karának ajánlatát; 4. annak az iskolai hatóságnak, tanítóegyesületnek ajánlatát, amelyhez szüleik tartoznak, illetve tartoztak; 5. a szüleik tagságát igazoló okmányt (részesjegy, tagsági jegy, illetve az 1937. évi tagdíj befizetését igazoló nyugtát).

A debreceni, pécsi, szegedi egyetemnek és a soproni bányászati és erdészeti főiskola valamely tanszakát hallgató oly ifjú, kinek jogosult szülője nem a főiskolák székhelyén lakik, 50

százalékkal magasabb jutalomban részesülhet, melyet két részletben, szeptemberben és februárban, a beírás és a tanulmányi eredmény igazolása után folyósít az elnökség.

b) Segély

adományozásáért jelentkezhetnek az elaggott, betegeskedő, vagy csekély nyugdíjban részesülő, szegénysorsú rendes tagok, ezek özvegyei, kiskorú árvái, esetleg keresetképtelen nagykorú gyermekei, valamint az özvegyek és árvák hátrahagyása nélkül elhunyt rendes tagok szegénysorsú szülei.

A segélyért jelentkezők kérésüket illetékes tanítóegyesületek elnöksége útján tartoznak az Eötvös-alaphoz beküldeni. Csatolandó: 1. szegénységi, illetve orvosi bizonyítvány; 2. az illetékes tanítóegyesületnek ajánlólevele; 3. az egyesületi tagságot igazoló okmány.

Segélyben csak az részesülhet, aki legalább 10 év óta tagja az Eötvös alapnak. Ez alól csak az özvegyekkel és árvákkal tehető kivétel.

c) A Tanítók Házába

fölvételért jelentkezhetnek az 1937—38. iskolaév tartamára a tanítók, tanárok és tanügyi téren működő egyéneknek a Budapesti Tudomány- és Műegyetemen vagy egyéb (érettségi bizonyítványt, tanítói oklevelet kívánó) fő- és szakiskolákon tanuló fiai.

A Tanítók Házába 142 ifjú vehető fel.

A jelentkezők bemutatni tartoznak: 1. szülei bizonyítványukat (ha az évvégi bizonyítvány még nincs meg, felszólítás bevárása nélkül utólag beküldendő); 3. a tagságot igazoló okmányt; 4. vagyoni és családi viszonyaikról szóló bizonyítványt; 5. ha a folyamodó valamely alapítványi helyet óhajt elfoglalni, az alapító ajánlólevelét; 6. igazoló okmányt bármely oldalról és bármely csekély összegű segély, vagy ösztöndíj élvezéséről, vagy annak ellenkezőjéről.

A „Józsa Mihály gondnok és neje Barcsay Julia szobája“ címét viselő szobaalapítvány elnyeréséért folyamodók kérvényükhöz a már említett mellékleteken kívül az illető vármegyei tanítóegyesület elnökségének a kir. tanfelügyelő által láttamozott ajánlólevelét is csatolják. Az alapítványra ezidőszertől oly egyéb feltételeknek megfelelő teljesen árva is folyamodhatik, kinek szülei az Eötvös-alapnak nem voltak tagjai.

A felsorolt okmányok bemutatása alól azok sincsenek felmentve, akik a múlt évben lakói voltak a Háznak.

Az Eötvös-alap régibb tagjainak gyermekei és a jobb előmenetelű folyamodók a felvételnél elsőbbségben részesülnek. Egyenlő minősítéssel bíró jelentkezők közül az árvák és nagyobb számú családtaggal megáldott szülők gyermekei részesülnek előnyben.

Az alapítvánnyal bíró egyesek, egyesületek, jogszemélyek ajánlattételüknél ez elveket szintén figyelembe venni kötelesek, miért is az illető alapítványra jelentkezők összes okmányai az ajánlattal együtt az Eötvös-alapnak a fönt megjelölt határidőig beküldendők.

A Tanítók Házába felvételt nyert ifjak az egész iskolaéven át lakást, fűtést, világítást, felügyeletet, reggelit, ebédet, vacsorát, mosást (galériók és kezelők kivételével) és szükség esetén orvosi kezelést élveznek.

A felvétel csak akkor válik végérvényessé, ha a jelentkezés alkalmával megejtendő orvosi vizsgálaton az illető ellen egészségi szempontból kifogás nincsen.

A köztartási díjakat a közgyűlés állapítja meg s legkésőbb a felvételi értesítéssel fogjuk közölni.

Az alapítványi helyeken lévő ifjaknak a köztartási díjba félénként betudjuk annak az alapítványnak a kamatait, amelynek élvezetére ki vannak jelölve.

d) Péterfy Sándor Leányotthonba

Fölvételért folyamodhatnak az 1937—38. iskolaév tartamára a tanítók, tanárok és a tanügy terén működő egyéneknek a budapesti főiskolákon, a középiskolák felső tagozatán vagy ezekkel egyenlő értékű szakiskolákon tanuló leányai.

A Péterfy Sándor leányotthonban 30 leány vehető fel.

A pályázat feltételei az előbbi fejezetben felsorolt, a Tanítók Házára vonatkozó feltételekkel azonosak.

e) **A keszthelyi Rákos István Fiuinternátusba** fölvételért jelentkezhetnek az 1937—38. iskolaév tartamára a tanítók, tanárok és a tanügy terén működő egyéneknek a keszthelyi középiskolákon tanuló fiai.

A Fiuinternátusba 40 tanuló vehető fel.

A pályázat feltételei c) pontban felsorolt, a Tanítók Házára vonatkozó feltételekkel azonosak.

f) Az Üdülőházba

felvételért jelentkezhetnek az 1937. év július hó 15-ike és augusztus hó 21-ike közötti idő tartamára oly tanítók, tanárok és a tanügy terén működő egyének, akik az Eötvös-alap tagjai és egészségi okokból a balatoni vagy hévizi fürdőre szorulnak.

Az Üdülőházban 80 személy helyezhető el. Teljes ellátás szobák szerint, személyenként 3 P 40 f-től.

Lakás és ételmezés csak együtt vehető igénybe.

Az üdülés időtartalma legfeljebb három hét.

g) Árvanevelési segélyben

részesíthetők a tanítók oly vagyontalan fél- vagy teljesen árva gyermekei, akik az Orsz. Tanítói Nyugdíjintézet árvaházaiban, önhibájukon kívül eső ok miatt, nem voltak elhelyezhetők.

A folyamodók mellékelni tartoznak mindazokat az okmányokat, melyekből igényjogosultságuk és teljes vagyontalanságuk kitűnik.

Az Eötvös-alap valamelyik intézetében ingyenes lakásban és ellátásban részesíthető egy állami tanító teljesen árva gyermeke, ha egyébként is megfelel a pályázati feltételeknek.

Budapesten, 1937. március havában.

Háros Antal

főtítkár.

Rákos István

kir. tanácsos, elnök.

— **Országos tanügyi folyóirat** indult meg a kir. Tanfelügyelők Országos Egyesülete kiadásában, „Iskola és Élet“ címmel. Az új folyóirat első számának vezető cikkét Dr. Kemenes Illés tankerületi kir. főigazgató írta a tanügyigazgatás új szervezetről, amely a magyar oktatásügy új fejezetét kezdi meg. Dr. Radák Olga, Dr. Zibolen Endre, Dr. Csapody Vera és mások cikksorozata arra a kérdésre felel, hogy miképpen lehet az iskolafelügyelet a tanítói és tanári munka erőforrása. Németh Imre országgyűlési képviselő a faj és nemzet fogalmainak viszonyát vizsgálja a magyarság szempontjából. A pedagógia, a tudományok s az irodalom és művészet időszerű kérdéseit komoly elmélyedéssel tárgyaló, illusztrált folyóirat a tanügyi közigazgatás és az iskolafelügyelet szellemi műhelyébe szélesebb olvasórétegeknek nyújt betekintést. Az évnegyedes folyóiratot Angyal János szerkeszti. Évi előfizetési ára négy pengő.

E G Y E S Ü L E T I É L E T

Jegyzőkönyv.

Felvétellett Budapesten a Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesületének választmányi üléséről, 1937. március 16.-án.

Jelen voltak Pignitzky Ferenc, Brózik Dezső, Szép László, Vrannay Kálmán, Riedlmayer János, Czakó József a tisztikar részéről és Géher Lajos, Belle Lajos, Schill János, Pataky Sándor, v. Gyutay István, Kamenszky Béla, Obingerné Czirmes Irén választmányi tagok.

Távolmaradásukat igazolták: Matós István betegség, dr. Fodorné Csanádi Katalin anyagi okok miatt.

Tárgysorozat.

1. Elnöki beszámoló.
2. Pénztárnoki jelentés, különös tekintettel a tagdíjakra.
3. Szerkesztő és üdülőház gondnokának jelentése.

4. Közgyűlés helyének megállapítása.

5. Indítványok.

1. Elnök üdvözlö az ujonnan megválasztott tiszti és választmányi tagokat első hivatalos működésük alkalmával az Isten áldását kéri munkájukra.

Jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri Pataky Sándor és Kamenszky Béla vál. tagokat.

Bejeleni az elnök, hogy a kötelező hivatalos tisztelgéseket november hó folyamán megtette és az erről visszamaradt emlékek vegyes érzelmeket váltottak ki belőle. Személyesen adta át ugyanakkor a helyettesi fizetések közötti különbözet megszüntetésére vonatkozó nagyon sérelmesnek minősített panaszt, kérve annak azonnali hatályon kívüli helyezését. Eddig eredményről sajnos nem számolhat be, de ígéretet kapott, hogy pártolólag teszik át a pénzügyminiszter úrhoz.

Kérte, hogy iskoláink felügyeleti kérdésének rendezésénél a már régebben leszögezett álláspontunkat is figyelembe vegyék. Válasz erre sem érkezett még. Ellenben amint a szelek fújnak erről, azt lehet következtetni, hogy egészen más lesz s mint már nagyon sokszor, most is kénytelenek leszünk megállapítani, hogy „Anyám, mi nem ilyen lovat akartunk“.

Kérte az elnökség, mint a múltban is a kiállítási segély folyósítását. 800 P utaltatott ki. Bejeleni ezzel kapcsolatban, hogy az ősz folyamán csarnok építési hátralékát 500 P-t ki kellett fizetni. Felhatalmazást kér a választmánytól, hogy a mostani kiutalt segélyből ami megmaradt az egyesület pénztárába fizesse be, mert az eddigi ki-fizetéseket az egyesület előlegezte.

Nem számolt el az egyesület 1935—36 évben kapott 500, 700 és 100 P segélyről. Ez most pótolva lesz. Ezzel kapcsolatban bemutatja a volt elnök számláját 9 P 98 fillérről, melyet úgy kér elintézni, hogy Nárayné tartozásának törlesztésére fordíttassék.

A csarnokot siralmas állapotba vette át, nem is talált rá magyarázatot, hogy hogyan mehetett így tönkre. Tető, ajtók, ablakok, papírborítás hiányokkal. A jelentkezőket a meglévő férőhelyen nem tudta elhelyezni, újabb asztalokról kellett gondoskodni. A díszítést sem lehet tovább halasztani, mert a külső rész igen szégyenletes és az O. M. G. E. sem tűri így tovább.

18 kötelezett iskola közül megjelent 16. A jászladányi iskola szegénység miatt nem vehetett részt, a kunmadarasi iskola későn jelentkezés miatt nem volt elfogadható. A 16 iskolán kívül külön szerepeltek még a csongrádi, Debrecen II. sz. szegedrőszkei, szekszárdi és tatatóvárosi iskolák baromfiakkal és lábasjósággal.

Felterjesztés tétellett a nagyméltóságú miniszter úrhoz 3 drb. oklevéldíj adományozásáért. Válasz mindezeideig nem érkezett. Erre vonatkozó kiegészítő javaslatát az indítványok során fogja megtenni.

Sajnálattal állapítja meg, hogy felügyeletünk jövő rendezésének — mely most van elintézés alatt — kérdésében a szaktanítóság összesége egyesületünk útján nem kerestetett meg illetékesek által vélemény nyilvánítás végett. Nélkülünk, bőrünkre, vajjon hasznára lesz-e ez az ügynek?

Lényegesebb, beszámolásra alkalmas ügyek nem fordultak elő.

Határozat: Választmány tudomásul veszi az elnök bejelentését.

2. Pénztárosi jelentés különös tekintettel a tagdíjhátralékokra. Felkéri a főpénztárost jelentésének megtételére.

Főpénztáros jelentése szerint az 1937. évi március 15.-i zárlat alapján készpénzmaradványok:

egyesületi főpénztárban	951·17 P
üdülőházi pénztárban	530·75 „
hősök emléke pénztárában	89 05 „
kiállítási csarnokra adományok	105 — „

Összesen: 1675·97 P

A főpénztári 951·17 P készpénzt a következő tételek terhelik:

tagsági díj túlfizetések	297·34 P
szerk. t. díj 1937. jun. vég.	150 — „
fpénzt. t. díj 1937. jun. vég.	100 — „
egy. lapra jun. vég.	450 — „
adm. kiadások	ismeretlen

Összesen: 997·34 P

és az adm. kiadások

Künnlevőség és remélhető segély:

tagd. hátralék	1887·57 P
ön. gazd. népisk. előfizetése	144 — „
VKM. előf. s. 1936-37 évre	720 — „
kiáll. csarnok épít. ut. részl.	737 — „ kölcs.

Összesen: 3388·54 P

Főpénztári javaslatok, különös tekintettel a külső követelések bizonytalanságára és a halaszthatatlan kiadások fedezésére.

1. Az üdülőházi és hősök emléke pénzkészlete feltétlenül érintetlenül hagyandók.

2. Amennyiben nélkülözhető volna, az idén befolyt 105 P kcs. adomány az egy. által adott csarnoképítési kölcsön törlesztésére fordíttassék.

3. Az idén kapott kiállítási államsegély megmaradó része szintén előbb említett kölcsön törlesztésére számoltassék el.

4. A túlfizetések jelenleg nem folyósíthatók, mert tartalékként szükségesek. Esetleg június végén a jövő évi tagdíj előírása után a maradvány utaltassék ki. Ez is különleges áldozat lesz a rendszeren fizetők részéről, amiért a legnagyobb köszönet jár.

5. A szerkesztői és főpénztárnoki díj 50 százalékra redukáltassék.

5. Az önnálló gazdasági népiskolák eddigi hátralékai töröltessenek, de az 1937. évi, még be nem fizetett 144 P beküldésére az iskolák elnöki úton kéressenek fel.

7. Elnök kérje az ügyosztályt, hogy az 1936—37. évi előfizetési államsegélyt kiutalni sziveskedjék.

8. A tartozó tagok egy utolsó felszólításban figyelmeztessenek az egyesület fenntartásának lehetlenségére és kéressenek fel őszinte nyilatkozat közlésére. Minden lehető kövessünk el a végső, de alapos pénzügyi rendezésre, aminek feltétele az is, hogy szigorúan határozzuk meg, hogy kevés tagszámú egyesületünk kötelezhető-e olyan nagyarányú kiadások fedezésére, pl. kiállítási költségek, nagyszabású státus ügyek, küldöttségjárás

stb. Ezek helyett a szociális segítség lépne előtérbe.

9. Az egyesület felterjesztésben kérje, hogy iskoláink új átcsoportosítással csak ötvenként vegyenek kötelezően részt a kiállításon. Egy-egy kiállítás a mi iskoláinknak nagy megterhelést jelent s hogy az valóban bemutathassa az egyes iskolák működési tereit, megfelelő nagyságú hely és nagy anyag is szükséges hozzá. A többi évben az adminisztrációs kiadások fedezésére iskolánként 5—5 P adomány sokat segítene.

10. A temetési segélyről olyan irat szerkesztendő, amely lehetővé teszi, hogy az esetleg az elhunyt előzetes rendelkezésének megfelelően az ő általa megjelölt kezéhez juthasson.

Határozat. A választmány tudomásul veszi az 1., 2., 3., 4. pontokban a pénztáros jelentését. Az 5. pontra vonatkozólag a szerkesztői és pénztárosi díj 50 százalékra való redukálását nem fogadja el, hanem az eddigi egész összeg utaltassék ki nekik. A 6 pontban tett javaslatot a választmány nem fogadja el, hanem megbízza az elnökséget, hogy az iskoláktól a hátralékokat sürgősen hajtsa be. A 7 pontot tudomásul veszi a választmány. A 8. pontban a tagdíj hátralékok fizetéséről a választmány úgy határozott, megbízza az elnökséget, hogy per útján hajtsa be a 3 évnél több tagdíjhátralékkal tartozó tagoktól az egyesületi díjakat. A 9. pontban lévő jelentést tudomásul veszi és a választmány felkéri az elnökséget, hogy a nagyméltóságú miniszter úrnál eszerint járjon el. A 10. pontra vonatkozólag a választmány úgy határozott, hogy a temetkezési segélyeket az elhunyt azon hozzátartozójának fizessék ki, aki a temetkezési költségeket fedezi.

3. Felkéri elnök a szerkesztőt, hogy előterjesztését tegye meg. Szerkesztő jelenti, hogy a lapot csak nagy anyagi áldozatok árán tudja most előállítani, tekintettel arra, hogy az egyesületnek nem áll pénz rendelkezésére. Épen ezért kéri, hogy az összes iskolák, amelyek lapelőfizetéssel hátralékban vannak, előfizetési kötelezettségüknek azonnal tegyenek eleget, mert az minden iskola költségvetésében elő is van írva és az iskolák a lapot mind elfogadják. Szeretné, ha az anyagiak megengednék, az egyes cikkírók csekély díjjal honoráltatnának.

Határozat: Szerkesztő jelentését a választmány tudomásul veszi.

Üdülőház gondnoka a következő előterjesztést teszi.

Zárlat:

Bevételek végösszege	1048·95 P
Levonva a múltévi áthozatot	72·95 „
Tényleges bevétel	976 — P
Ügyviteli kiadások	331·18 „
Tiszta bevétel 1936. évben	644·82 P

Indítványozza, hogy az üdülőháznál a konyha és a szolgálakás szüntessék meg és ezeket át-alkítva szobákká, hátul egy külön konyha és szolgálakás készítsék. Míg ezek be nem fejeződnek, az 50 P-s segélyeket az egyesület ne adja ki.

Határozat: Választmány tudomásul veszi a gondnok jelentését, az 50 P-s takulmányi segélyek kiutalását azonban továbbra is fenntartja. Az üdülőházi szobák árára vonatkozólag szabad kezdet enged a gondnoknak.

4. Folyó évi közgyűlés idejének és helyének megállapítása.

Ebben az ügyben az elnökség megkereste a székesfehérvári iskola igazgatóságát, honnan azt a választ kapta, hogy jobb lenne ha a jövő évben rendeznék ott a közgyűlést a Szent István jubileummal kapcsolatban. Javasolja, hogy f. évi közgyűlés Budapesten október elején tartassék meg.

Határozat: Választmány tudomásul veszi elnök bejelentését és a közgyűlést október 1—2.-ára Budapestre tűzi ki.

5. Indítványok. Elnök indítványozza, hogy Szendy István kiskunhalasi ó. helyettes kartársunkat pártolótagnak vegyük fel.

Határozat: Szendy István pártolótagul felvétel.

Indítványozza az elnöki előterjesztésben már említett három oklevéldíjra vonatkozólag, hogy amennyiben a minisztérium nem adna ki ezen 3 év óta vajudó okleveleket s az iskolák már háromszor szedettek rá. egyesületünk adjon 3 oklevelet I—II—III. díjként.

Határozat: Tudomásul szolgál.

Írásbeli indítvány érkezett be, Márton Lajos tiszaföldvári kartárstól, melyben indítványozza, hogy az egyesület keresse meg a minisztériumot, hogy az igazgatói cím nyugalmabonulás után ne szűnjön meg. Ezt szégyenletesnek, lehangolóknak minősíti,

Határozat: Választmány tudomásul veszi az indítványt és a szükséges intézkedéseket megteszi

Brózik Dezső jelentí, hogy a közeljövőben tárgyalja a közoktatási tanács tantervünket. Indítványozza, hogy az egyesületi tagok, akik a tanácsi tárgyaláson résztvesznek, vagy a tanterv tárgyalására meghívottnak, előzetesen üljenek össze, egyöntetű véleményt alkossanak és a közoktatási tanácsban az egyes pontoknál nagyobb eredmény elérése végett egyöntetűen lépjenek fel.

Határozat: Választmány tudomásul veszi Brózik Dezső indítványát és megbízza az elnökséget, hogy eszerint járjon el.

Több tárgy nem lévén az elnök megköszöni a jelentést tevő tisztviselők fáradozását s az ülést bezárja.

Kmf.

Czakó

H I R E K.

— „Falunap“ Derecskén. Március 13—14—15-én rendezte a Falu-Gazdaszövetség Derecskén, Bihar vármegyében az első Falu-napot, amely mindnyájunk Édesanyjának az áldott magyar földnek az örömmünnepe volt. A Falunap rendezésére és előkészítésére a Faluszövetség a derecskei önálló gazdasági népiskola Igazgatóságát kérte fel. Tanterület a Falunapot megelőzően hetekkel előbb már megkezdte az előkészítő munkákat, fáradságot nem ismerve dolgozott, hogy a községnek ez a nagy megmozdulása, nemes erőpróbája méltóképen sikerüljön. A Falunap programján szerepelt: buzaminőségi verseny, terménybemutató, népies kézmunka kiállítás, egészségügyi propaganda, tenyész és növendékállat díjazás, gazda-udvar verseny, gyermektisztasági verseny, dalosverseny és gazdagylés. A gazdagylésen megjelent a vármegyei előkelőségek élén dr. Szilágyi Lajos Bihar vm. főispánja, akit a község határában lovasbandérium fogadott és kísért el a gazdagylésre. A megjelentek legnagyobb elismerésüket fejezték ki a látottak felett s őszinte meggyőződéssel jelentették ki, hogy Derecske nagyközség a haladás útjára lépett s ezen a Falunapon megmutatta erejét, fejlődni akarását és terményeinek, állatainak kiváló minőségét. Ezt legjobban bizonyítja a buzaminőségi verseny, ahol a megvizsgált 33 buza közül 22 A. o. a többi B./1 minőségű lett. A gazdasági népiskola búzája A/1 minősítést kapott. Igen sok díj került kiosztásra, mert a kiállított anyag, kiváló minőségénél fogva majdnem mind díjat érdemelt volna. Iskola kollektív kiállítási anyagával aranyérmeket nyert. A gazdákra igen nagy hatással volt a Falunap. Büszkék voltak földjükre, amely a szép terményeket és a kiváló minőségű búzát termette. A nyertesek boldogan vitték haza a díjakat és fogadalmat tettek, hogy a következő kiállításra még többet és szebbet fognak produkálni. Adja a magyarok Istene, hogy fogadalmukat beválthassák és itt, közel az átkos trianoni határhoz, csonka Bihar vármegyében mutassák meg, hogy a magyar föld csak magyarnak tud teremni igazán.

— A szőlők és gyümölcsösök állapota a Felvidéken. A Tiszajobbparti Mezőgazdasági Kamara hirszolgálatára jelentette az ősz folyamán, hogy a kamara körzetébe tartozó 5 felvidéki vármegyében általában még a gyümölcsfatisztogatás mechanikai munkálatait sem végzik el, a permetezés pedig a legtöbb helyen egyszerűen ismeretlen. A Kamara a cselekvés szükségét felismerve a tél folyamán 130 községben megrendezett tanfolyamszerű előadásai során nagy súlyt helyezett arra, hogy az agrár-lakosság a gyümölcsfaápolás részleteiről, legpraktikusabb módjáról és nagy jelentőségéről is tájékozódjék. A kamarai tudósítók február havára vonatkozó jelentései alapján örömmel állapítható meg,

hogyan a Kamara propaganda jelleggel is bíró szak-előadásainak hatása alatt egyre többen kezdik felismerni a gyümölcsstermelés jelentőségét és kezdenek komolyan foglalkozni a gyümölcsfaápolás részleteivel. Az előző évekhez képest több községben végezték el a gyümölcsfák gallyazását, a hernyófészkek leszedését, sőt a permeterést is. Mindezek mellett a kamarai előadások nyomán állandó szóbeszéd tárgya lett a községekben a gyümölcstermelés sokrétű kérdése és egyre világosabban ismeri fel a gazdák széles tömege, hogy a meglévő gyümölcsfák rendszeres és szakszerű kezelése is, de különösen új gyümölcsösök telepítése mennyire megjavítaná az agrártömegek táplálkozását és kereseti lehetőségeit. A Kamara az eddig elért eredmények fokozásának szükségétől áthatva jövőévi előadásai során még szélesebb körben igyekszik odahatni, hogy a felvidéki gyümölcstermelés minőségileg és mennyiségileg is megjavuljon az előadások serkentő hatása alatt. Egyébként sem a szőlőkben, sem a gyümölcsösökben általában téli fagykárt nem észleltek. bár a szőlőterületek egyrésze fedetlenül maradt a télre. A gyümölcsfák kezelése legtöbb helyen megkezdődött, a szőlőmunkák azonban tulnyomórészt még nem indultak meg. Bár a szőlők művelése fejlebb, mint a gyümölcsösöké, még mindig sok tennivaló van a szőlőkultúra terén, különösen a nem kimondott bortermő vidékeken, ahol a direkttermő szőlőfajták törvény által előírt megnevelése igen lassu és vontatott ütemben történik s ennek meggyorsítása érdekében a kamara tervbe vette, hogy a jövőévi előadássorozatai anyagának összeállításánál különös gondot fog fordítani arra, hogy a kiscgazdák az európai szőlőfajták előnyeiről és telepítési módjairól bőséges fölvilágosítást kapjanak.

— **A magyar falu** településtörténeti demografiai, szociografiai képét tudományos pontossággal rajzolja meg Weis István a **Búvár** márciusi számában. Technikai érdeklődéséről ebben a számban is kitűnően megírt, bőségesen illusztrált cikkek tanúsodnak. A **Búvár** széles munkaterületéhez tartozik a néprajz is. Erdős Jenő a kenderfeldolgozással kapcsolatos népszokásokról ír.

A szerkesztő postája.

Kiállítók! Azok az anyagi források, amelyek egy iskolánál rendelkezésre állanak hamar kimerülnek, de igen gyakran meg sem indulnak buzogni. Amit az iskolánk produkálnak, kevés kivétellel a semmiből tevődnek össze, megcáfolva ama eddig elfogadott tételt, hogy „sem-miből nem lesz valami.” Nálunk az ilyen paradoxonok nem ritkák. Jövöre talán könnyebb lesz! Legalább így állítjuk magunkat. Amazoknak könnyű, mert fejenként több ezer pengő hozzájárulást kapnak. A mesében azonban mindig az árvák és mostohák a szebbek és ez vigasztaljon bennünket!

Kiskunhalas! Április 20-án kérem az iskolaismer-tetést az esetleges fényképekkel, de ha előbb jön, annál jobb mert a klisé-készítés időbe kerül. Juniusi számunkban

Kisujszállítás következik!

Több továbbképző! A vkm. 63 gazdasági irányú továbbképző részére fizeti elő lapunkat. Önök is ezek közé tartoznak. A lappéldányok gyűjtendők és évszám szerint leltározandók, könyvtárban megőrizendők. Híreket, közérdekű cikkeket természetesen továbbképzőknél működő kartársaktól is elfogadjunk és közlünk. Lapunk propagálását hálás köszönettel vesszük.

Lapbarát. F. évi januári számunkban „Gy. G. Debrecen I.” jelzéssel küldött üzenetünkben feleletet talál kérdésére. Ehhez csak annyit fűzünk, hogy valakinek áldozatot kell hozni.

Sokaknak! Olvassuk el a választmányi ülés jegyzőkönyvét és a „Levél a szerkesztőhöz” c. cikket figyelmesen és ha husvét után vagyunk is, tartsunk bűnbánatot, de ezen túlmenően tegyünk fogadalmat a jövőre, nehogy meglepetés érjen bennünket!

K. K. Debrecen. Abban igaz van, hogy Debrecen sz. kir. város hatalmas területén eddig gazd. irányú továbbképző népiskola nem volt. De abban már nincs igaz, hogy az illtkétes ténvezők ilyenmü iskolák szervezésével nem foglalkoznak. Tudomásunk szerint a város törvényhatósága már a múlt évben elhatározta, hogy minden tanyai népiskola mellett működő általános továbbképző gazd. irányúvá szervez át. E határozat már jogerőssé is vált. Minden iskola 2—3 kat. hold gyakorló területet is kap. amelynek minden hozadéka és jövedelme a kezelő tanítóé lesz. Láthatja, hogy Debrecenben igenis törődnek a gazdasági népoktatással s meglévő két önálló gazd. népiskola mellett rövid időn belül mintegy 20 gazdasági irányú továbbképző iskolát is fognak megszervezni. Debrecenben, mint tudja, gazd. akadémia is van. Hogy felsőmezőgazdasági iskola még nincs, ez is csak az idő kérdése. Hódmezővásárhely th. város viszonyairól azonban már ilven kedvezően nem üzenhetünk, mert ott néma hallgatásba merült a gazd. népoktatás ügye.

R. F. M. Nagyon örülünk annak, hogy iskolájának ismertetését már oly ügyesen előkészítette, de sajnáljuk, hogy egyelőre nem hozhatjuk, mert szigorúan kell ragaszkodnunk azon elvhez, hogy abc rendben közöljük az iskolák ismertetését. Most a K betűknél tartunk. Legközelebb Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, majd Kisujszállítás és Komádi jön a még hátra levő K betűsökből. Legyen tehát türelemmel, majd az M betűre és iskolájára is sor kerül. Szívesen vennénk azonban egyéb közleményeket is, ha lapunkba beküldené.

Érdeklődő. Az ujonnan átszervezett kecskeméti m. kir. állami gazdasági szaktanító (nő) képzőben a f. tanévre 16 férfi és 16 női hallgatót vettek fel. Hogy a jövő tanévre lesz-e felvétel, nem tudjuk, mert gazd. szaktanító még mintegy 30 van tudomásunk szerint állás nélkül. Valószínűnek tartjuk, hogy mint a múltban, úgy most is csak két évenként vesznek fel, igen helyesen hallgatókat, mert arra igazán nincs szükség, hogy az állástalanok számát szaporítsák. A szaktanítóképzővel kapcsolatosan még nincs a gyakorló önálló gazd. népiskola megszervezve. A felvételre vonatkozó pályázati hirdetmény, amely valószínűleg júniusban fog megjelenni, a részletekre nézve kellő tájékoztatást nyújt.

G. G. L. Az a múltban is előfordult, hogy egyes tanerők egyik tárca iskoláitól más tárca intézményeihez mentek. Ez történt most is, ketten más intézményhez mentek, ketten pedig lemondtak állásukról s valószínűleg visszamentek az elemi népiskolához. Az eset csak akkor lenne feltűnő, ha ilyen eltávozás nem; havonként mint most, de hetenként ismétlődne meg. Ettől azonban még távol vagyunk, így teljesen megnyugodhat.